

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Հայաստանի Հանրապետության գազամատակարարման համակարգը

Հայաստանի Հանրապետության գազամատակարարման
համակարգում գործում են երկու ընկերություններ.

1. «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ, որն իրականացնում է՝

- *բնական գազի ներկրումը,*
- *բաշխումը,*
- *մատակարարումը,*
- *համակարգի կառավարումը:*

2. «Տրանսգազ» ՍՊԸ, որն իրականացնում է՝

- *բնական գազի փոխադրումը հանրապետության սահմանից մինչև բաշխող ընկերություն,*
- *տեղափոխվող և պահեստավորվող բնական գազի հաշվառումը,*
- *գազի ստորգետնյա պահեստարաններում բնական գազի ներմդումը, պահեստավորումը և բացթողումը:*

Գազամատակարար ընկերությունը Հայաստանի Հանրապետությունում

«ՀայԲուսգազարդ» ՓԲԸ-ն ստեղծվել է ՀՀ էներգետիկայի նախարարության, «Գազպրոմ» ռուսական ընկերության և «Իտերա» միջազգային էներգետիկական կորպորացիայի կողմից՝ 30.08.1997թ. կնքված հիմնադիր պայմանագրի համաձայն:

- ✓ Կանոնադրական կապիտալը կազմում է 880 մլն ԱՄՆ դոլար:
- ✓ Բաժնետոմսերի 80%-ը պատկանում է «Գազպրոմ» ԲԲԸ-ին, 20%-ը՝ ՀՀ կառավարությանը՝ ի դեմս ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության:
- ✓ «ՀայԲուսգազարդ» ՓԲԸ-ի գազատար ցանցերի երկարությունը 13255 կմ է, որից շահագործվում է 10483 կմ:
- ✓ 2009 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետություն է ներմուծվել շուրջ 1605 մլն մ³ բնական գազ, որից սպառողներին իրացվել է 1558 մլն մ³:
- ✓ Սպառողների քանակը շուրջ 550 հազար է:

Փոխադրման ընկերությունը Հայաստանի Հանրապետությունում

«Տրանսգազ» ՍՊԸ-ն ստեղծվել է «Հայֆուսգազարդ» ՓԲԸ-ի կողմից 1999 թվականին:

- ✓ Կանոնադրական կապիտալը կազմում է 3.86 մլն ԱՄՆ դոլար:
- ✓ «Տրանսգազ» ՍՊԸ-ի գազատարների երկարությունը կազմում է 1900 կմ, որից շահագործվում է 1650 կմ:
- ✓ Գազաբաշխիչ կայանների քանակը կազմում է 74 հատ:
- ✓ Գազի ստորգետնյա պահեստ-կայանը իրականացնում է 2 կարևոր գործառույթ՝
 - *հանրապետության սպառողներին հուսալի և անվտանգ գազամատակարարման ապահովում,*
 - *մատակարարվող գազի սեզոնային և պիկային տատանումների կառավարում:*Ստորգետնյա պահեստարան-կայանի վերակառուցման և արդիականացման նպատակով ներդրել է 7.5 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչի արդյունքում հնարավորություն է ստեղծվել պահեստավորվող գազի ծավալը 76 մլն մ³-ից հասցնել 120 մլն մ³-ի: Իսկ բարեհաջող պայմանների առկայության դեպքում հնարավորություն կլինի մինչև 2013թ. պահեստավորել 170-180 մլն մ³ բնական գազ:

Տեղական գազամատակարար ընկերության կարգավորումը

«ՀայԲուսգազարդ» ՓԲԸ-ի կարգավորումն իրականացվում է հետևյալ
հիմնական միջոցներով.

- ✓ գործունեության լիցենզավորում, լիցենզիայի պայմանների սահմանում և դրանց վերահսկում,
- ✓ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին հաշվետվություն ներկայացնելու նպատակով հաշիվների, ենթահաշիվների ներդրում,
- ✓ սակագների սահմանում,
- ✓ բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոնների սահմանում,
- ✓ սպասարկման որակին ներկայացվող պահանջների սահմանում,
- ✓ լիցենզավորված այլ ընկերությունների հետ, ինչպես նաև սպառողների հետ կնքվող բնական գազի մատակարարման (ծառայությունների մատուցման) պայմանագրերի օրինակելի ձևերի կամ պարտադիր պայմանների սահմանում, լիցենզավորված այլ ընկերությունների հետ կնքված պայմանագրերի գրանցում,
- ✓ «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված այլ միջոցներ:

Գազամատակարարման համակարգի սակագները

Սակագների ձևավորման սկզբունքներն են՝

- ✓ լիցենզավորված գործունեության համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված շահագործման և պահպանման ծախսերի, հիմնական միջոցների մաշվածության և ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի փոխհատուցման ապահովումը,
- ✓ ողջամիտ շահույթի ստացման հնարավորության ապահովումը,
- ✓ հիմնավորված վարկերի սպասարկման ծախսերի ներառումը,
- ✓ սպառման ծավալով, միացման պայմաններով, ծառայությունների տեսակներով պայմանավորված սակագների տարբերակումը,
- ✓ հիմնավորված և անհրաժեշտ ապահովագրական ծախսերի ներառումը,
- ✓ բնապահպանական նորմերն ապահովելու համար անհրաժեշտ՝ հիմնավորված ծախսերի ներառումը,
- ✓ հիմնավորված տեխնիկական և առևտրային կորուստների ներառումը,
- ✓ օրենսդրությամբ նախատեսված հիմնավորված և անհրաժեշտ այլ ծախսերի ներառումը:

Գազամատակարարման համակարգի սակագները

Սակագների հաշվարկման գործընթացն իրականացվում է հետևյալ փուլերով.

- 1) Հաշվարկվում են գազամատակարարման համակարգի ընկերությունների տարեկան հասույթների մեծությունները, որոնք բավարար կլինեն նրանց հուսալի, անվտանգ և շարունակական գործունեության համար պահանջվող բոլոր գործառնական ծախսերի կատարման և ներգրավված կապիտալի դիմաց ողջամիտ շահույթ ստանալու համար:
- 2) Սպառողների և սպառողական խմբերի համար որոշվում է ծառայությունների մատուցման արժեքը՝ տարբեր գործառույթների ծախսերի դասակարգման և անհրաժեշտ հասույթի տարբեր սպառողական խմբերի միջև բաշխման միջոցով:
- 3) Ընտրվում են սակագների կառուցվածքները և հաշվարկվում են սակագնային դրույքները:

Գազամատակարարման համակարգի սակագները

ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը սահմանել է գազամատակարարման համակարգի հետևյալ սակագները (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը).

«Տրանսգազ» ՍՊԸ-ի կողմից՝

- բնական գազի փոխադրման սակագինը՝ 19.3 ԱՄՆ դոլար/ հազար մ³:

«ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ-ի կողմից՝

- գազամատակարարման համակարգի օպերատորի ծառայության մատուցման սակագինը՝ 0.0573 ԱՄՆ դոլար/ հազար մ³,
- բնական գազի բաշխման սակագինը՝ 38.08 ԱՄՆ դոլար/ հազար մ³,
- ամսական մինչև 10,0 հազար մ³ սպառողներին վաճառվող բնական գազի սակագինը՝ 366.67 ԱՄՆ դոլար/հազար մ³,
- ամսական 10,0 հազար մ³ և ավելի սպառողներին վաճառվող բնական գազի սակագինը՝ 243.13 ԱՄՆ դոլար/հազար մ³:

Իրավական ասպեկտները

Գազամատակարարման համակարգի կարգավորվումն
իրականացվում է հետևյալ իրավական ակտերի և պայմանագրերի
համաձայն՝

- ✓ «Էներգետիկայի մասին» ՀՀ օրենք,
- ✓ բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններ,
- ✓ գազամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների
հաշվարկման մեթոդիկա,
- ✓ ՀՀ էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզավորման կարգ,
- ✓ ընկերություններին տրված լիցենզիաների պայմաններ,
- ✓ սպառողների և լիցենզավորված անձանց հետ կնքված պայմանագրեր,
- ✓ ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից
հաստատված այլ մեթոդիկաներ, կարգեր և իրավական ակտեր:

Ծառայությունների որակի պահանջներ

Սպառողների սպասարկման որակի անհատական ցուցանիշներ

- ✓ Յուրաքանչյուր բաժանորդի գազամատակարարման ընդհատումների թիվը 12 ամսվա ընթացքում չպետք է գերազանցի 4 անգամը, իսկ յուրաքանչյուր ընդհատման առավելագույն տևողությունը՝ 36 ժամը, բացառությամբ, եթե ընդհատումը ֆորս մաժորի հետևանք է:
- ✓ Ձմեռային ժամանակահատվածում (նոյեմբերի 1-ից մինչև մարտի 15-ը) բնակիչ-բաժանորդների գազամատակարարումը չպետք է ընդհատվի գազամատակարարման ցանցում պլանային աշխատանքներ կատարելու պատճառով:
- ✓ Մատակարարը բաժանորդի գազամատակարարումը դադարեցնում է վտանգ սպառնացող իրավիճակների մասին ահազանգն ստանալուց հետո հնարավոր կարճ ժամկետում: Մատակարարը վերսկսում է գազամատակարարումը վտանգը վերացնելուց հետո՝ նախապես փոխհամաձայնեցված օրը և ժամին՝ հայտն ստանալուց հետո 36 ժամվա ընթացքում:

Ծառայությունների որակի պահանջներ

Սպառողների սպասարկման որակի անհատական ցուցանիշներ (շարունակություն)

- ✓ Բաժանորդի պահանջով Պայմանագրի լուծման կամ գազամատակարարման ժամանակավոր դադարեցման պահանջի կամ օրենքով սահմանված այլ դեպքերում մատակարարը պարտավոր է դադարեցնել բաժանորդի գազամատակարարումը 2 աշխատանքային օրվա ընթացքում:
- ✓ Գազամատակարարման ժամանակավոր դադարեցման դեպքում գազամատակարարումը վերսկսվում է բաժանորդի դիմումի համաձայն, գազասպառման համակարգի՝ տեխնիկական կանոնակարգերով սահմանված ստուգումներից հետո՝ հայտն ստանալուց հետո 36 ժամվա ընթացքում:
- ✓ Գազամատակարարման ցանցում պլանային աշխատանքներ կատարելու կամ նոր բաժանորդների գազասպառման համակարգերը գազամատակարարման ցանցին միացնելու դեպքում, մատակարարն իրավունք ունի Պայմանագրով սահմանված կարգով ընդհատել գազամատակարարումը՝ 1 օր առաջ նախազգուշացնելուց հետո:

Ծառայությունների որակի պահանջներ

Սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրում և վերլուծություն

2006 թվականից սկսած «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ-ն ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի որոշմամբ հաստատված ձևերով ներկայացնում է հետևյալ տեղեկությունները.

- ✓ ստացված դիմում-բողոքների բնույթի և դրանց արձագանքման վերաբերյալ,
- ✓ հեռախոսազանգերի գրանցման վերաբերյալ,
- ✓ սպառողների գազամատակարարման ընդհատման դեպքերի վերաբերյալ,
- ✓ մատակարարված գազի ջերմատվության միջին ցուցանիշների վերաբերյալ:

2010 թվականից սկսած ներկայացնում է տեղեկատվություն նաև՝

- ✓ բաժանորդների միջին քանակի վերաբերյալ (ըստ գազաֆիկացման և գազամատակարարման մասնաճյուղերի):

Ծառայությունների որակի պահանջներ

Սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ տեղեկատվության
հավաքագրում և վերլուծություն
(շարունակություն)

Սպառողների սպասարկման որակի վերաբերյալ «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ-ի ներկայացրած տեղեկատվության վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ՝

- բաժանորդների գազամատակարարման ընդհատման միջին քանակությունը (SAIFI) կազմում է շուրջ 1.3 ժամ,
- բաժանորդների գազամատակարարման ընդհատման միջին տևողությունը (SAIDI) կազմում է շուրջ 36 ժամ:

Ուստի այս ցուցանիշների սահմանման և շարունակական բարելավման խնդիրը արդիական չի համարվում:

Լիցենզավորում

Լիցենզիան տրվում է միայն իրավաբանական անձանց՝ Հայաստանի Հանրապետության գազամատակարարման համակարգում գործունեության հետևյալ տեսակներն իրականացնելու համար.

- բնական գազի ներկրում,
 - բնական գազի փոխադրում,
 - բնական գազի բաշխում,
 - գազամատակարարման համակարգի օպերատորի ծառայության մատուցում,
 - բնական գազի փոխադրման ցանցի կառուցում,
 - բնական գազի բաշխման ցանցի կառուցում:
-

Լիցենզավորում

Լիցենզիա ստանալու հայտի քննարկումը և որոշման ընդունումը

- Լիցենզիա ստանալու համար իրավաբանական անձը Հանձնաժողով է ներկայացնում հայտ 2 օրինակից:
- Հանձնաժողովի համապատասխան ստորաբաժանումը ստուգում է Հայտի ամբողջականությունը, նրանում ընդգրկված փաստաթղթերի ձևակերպման ճշտությունն ու համապատասխանությունը իր առաջադրած պահանջներին և ձևերին:
- Հայտը չի ընդունվում ուսումնասիրության, եթե՝
 - նրանում ընդգրկված փաստաթղթերը չեն համապատասխանում ՀՀ օրենսդրությանը, այլ իրավական ակտերով և լիցենզավորման կարգով սահմանված պահանջներին,
 - ներկայացված փաստաթղթերում և տեղեկություններում առկա են անճշտություններ և անհամապատասխանություններ,
 - Հայտատուն օրենքի կամ իր կանոնադրության համաձայն իրավունք չունի զբաղվել հայցվող լիցենզավորման ենթակա գործունեության տեսակով:

Լիցենզավորում

Լիցենզիա ստանալու հայտի քննարկումը և որոշման ընդունումը
(շարունակություն)

- Հանձնաժողովը Հայտի ստուգման արդյունքների մասին գրավոր տեղեկացնում է Հայտատուին՝ Հայտն ստանալու օրվանից ոչ ուշ, քան 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում: Ստուգման բացասական արդյունքի դեպքում Հայտը պահպանվում է Հանձնաժողովում: Հայտատուն, հայտնաբերված թերությունները վերացնելուց և բացակայող փաստաթղթերը լրացնելուց հետո, դրանք մուտքագրում է Հանձնաժողով:
- Հայտի ստուգման դրական արդյունքի դեպքում Հանձնաժողովն սկսում է այն ուսումնասիրելու գործընթացը և կայացնում համապատասխան որոշում՝ Հայտատուին Հայտի ստուգման արդյունքների մասին գրավոր տեղեկացնելու օրվանից հետո՝ 50 աշխատանքային օրվա ընթացքում:
- Անհրաժեշտության դեպքում Հանձնաժողովի աշխատանքային խումբը տեղում ուսումնասիրում է լիցենզավորված անձի կողմից կատարված աշխատանքները և համապատասխան գործունեություն իրականացնելու պատրաստականության աստիճանը:

Լիցենզավորում

Լիցենզիա ստանալու հայտի քննարկումը և որոշման ընդունումը
(շարունակություն)

- Հանձնաժողովը Հայտը մերժում է, եթե՝
- Հայտատուն անվճարունակ կամ սնանկ է ճանաչված,
 - Լիցենզավորված գործունեության իրականացումը կհանգեցնի ՀՀ բնական պաշարների անարդյունավետ օգտագործման,
 - Հայտում բերված տեխնիկական ցուցանիշները չեն համապատասխանում տեխնիկական կանոնակարգերին,
 - Լիցենզիա տալու դեպքում սահմանափակվում է մեկ այլ լիցենզավորված անձին տրված իրավունքը կամ կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ նրա գործունեության տեխնիկատնտեսական ցուցանիշների վրա,
 - Հայտատուն չի ներկայացրել Հանձնաժողովի պահանջած լրացուցիչ տեղեկությունները և փաստաթղթերը կամ լրացուցիչ փորձաքննության եզրակացությունները,
 - Հայտատուի ներկայացրած փաստաթղթերը կամ տեղեկությունները թերի են, կեղծ կամ խեղաթյուրված, չեն համապատասխանում ՀՀ օրենքների կամ իրավական ակտերի պահանջներին:

Լիցենզավորում

Լիցենզիա ստանալու հայտի քննարկումը և որոշման ընդունումը
(շարունակություն)

- Լիցենզիա տրամադրելու վերաբերյալ դրական որոշում ընդունելուց հետո՝ 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում, Հանձնաժողովը լիցենզիան՝ 1 օրինակից, հանձնում է լիցենզավորված անձին,
- Լիցենզիայի հետ մեկտեղ Հայտատուին տրվում են Հանձնաժողովի կողմից սահմանված լիցենզավորված գործունեություն իրականացնելու պայմանները:
- Հայտի մերժման դեպքում, որոշումն ընդունելուց հետո՝ 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում, որոշման պատճենը ուղարկվում է Հայտատուին, որում նշվում են մերժման պատճառները:
- Լիցենզիայի պայմանները խախտելու դեպքում Հանձնաժողովը կիրառում է հետևյալ տուժանքները.
 - *նախազգուշացում.*
 - *սակագների նվազեցում.*
 - *գործունեության լիցենզիայի կասեցում.*
 - *գործունեության լիցենզիայից զրկում:*